WIKIPÉDIA

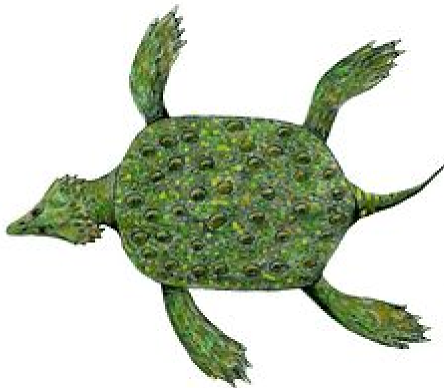
Placochelys placodonta

A Wikipédiából, a szabad enciklopédiából

A ***Placochelys placodonta*** a kihalt kavicsfogú álteknősök rendjébe tartozó ***Placochelys*** nem egyetlen ismert faja.

Magyarország egyik leghíresebb ősmaradványa az e fajba tartozó Veszprém városában meglelt bakonyi kavicsfogú álteknős. A késő triászban a Kárpát-medence területét elborító tengerben élt, körülbelül 210–230 millió évvel ezelőtt. Tengeri élőlényekkel, puhatestűekkel és pörgekarúakkal táplálkozott. Táplálékuk kemény héját erős, kavicsszerű fogaival tudta összeroppantani. Az ebben az időszakban képződött „kagylós mészkövek” valójában főként pörgekarúak vázaiból állnak. Ezen kívül a *Megalodon* nembe tartozó kagylók is a táplálékukat képezhették, valamint különböző tüskésbőrűek.

2015-ben jelölték a 2016-os év ősmaradványa díjára a Nummulitesszel és komlopterisszel egyetemben, de a Nummulites legyőzte a szavazáson.

Placochelys placodonta 	
Evolúciós időszak: késő triász	
PreЄ Є O S D C P T J K Pg N	
	
Természetvédelmi státusz	
Fosszilis	
Rendszertani besorolás	
Ország:	Állatok *(Animalia)*
Törzs:	Gerinchúrosok *(Chordata)*
Altörzs:	Gerincesek *(Vertebrata)*
Osztály:	Hüllők *(Reptilia)*
Öregrend:	*Sauropterygia*
Rend:	Kavicsfogú álteknősök *(Placodontia)*
Öregcsalád:	*Cyamodontoidea*
Család:	*Placochelyidae*
Nem:	***Placochelys***
Faj:	***P. placodonta***
Tudományos név	
Placochelys placodonta Jaekel, 1902	
Hivatkozások	
	

Tartalomjegyzék

Felfedezése és vizsgálata

A veszprémi márgában a felső triász rétegekben, 1899-ben bukkant rá a Jeruzsálemhegyen (ma az Endrődy Sándor lakótelep található ezen a helyen) Laczkó Dezső piarista tanár (a veszprémi Laczkó Dezső Múzeum névadója). Az eredeti páncélzatnak mintegy a harmada került elő, valamint a teljes koponya és a csontváz nagyobb része. A Magyar Természettudományi Múzeumban megtekinthető rekonstrukció az eredeti maradványok alapján készült, életnagyság másfélszerese.

A leletet kétszer preparálták és a berlini paleontológus, Otto Jaekel írta le a kavicsfogú álteknőst 1902-ben, majd 1911-ben újabb tanulmányában. A részben a befoglaló kőzettel együtt kibontott maradványokat Frankfurt am Main városába küldték, ahol egy Drevermann nevű herpetológus felügyelete alatt történt a leletek első preparálása egy Strunz nevű, tehetséges preparátor keze munkája által. A leleteket a frankfurtiak meg szerették volna vásárolni, azonban Laczkó Dezső nem engedett az ajánlatnak és hazahozatta a csontokat, amelyek ma is a Magyar Földtani és Geofizikai Intézet gyűjteményét gyarapítják. A preparálás után értékelhetővé vált anatómiai információkat Friedrich von Huene báró tette közzé tanulmányában. A maradványok egy teknős, pontosabban álteknős koponyáját, páncélját, bordáit és végtagcsontjait tartalmazták.

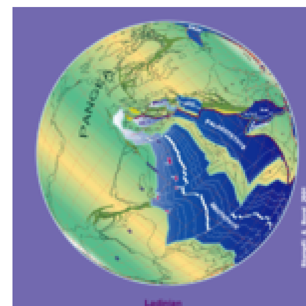
A Wikimédia Commons tartalmaz ***Placochelys placodonta*** témájú kategóriát.

Anatómiája

A páncél kúpos lemezkékből állt, a végtagok, megkönnyítendő az úszást, hosszúra nyúltak. Az állat szájában öt, kis golyócskára emlékeztető „kavicsfog” ült, amelyek erősen emlékeztetnek a kaliforniai félsziget partvidékén élő tengeri vidra *(Enhydra lutris)* fogazatához. Ezen analógia szép példája a konvergens evolúciónak. Feltehetően a kavicsfogú álteknős is kemény héjú állatokkal, kagylókkal, pörgekarúakkal, tüskésbőrűekkel táplálkozhatott. A *premaxillare* fogatlan, az állkapocs szélét vélhetően szaruanyagú párkány fedhette. A belső orrnyílások elöl fekszenek, a *vomer* (ekecsont) nyúlványa osztja ketté, a szájpadlás rendkívül erőteljes és rajta foglalnak helyet a nagy, lapos fogak. A teknősöktől eltérően páncélzatuk nem állt kapcsolatban a csontvázzal, alkotásában a bordák nem vettek részt.

Élőhelye

A kőzet, amiben a leletet felfedezték, sokat elárul az állat egykori életkörülményeiről. A veszprémi márga eredetileg a nagy Tethys-óceán nyugati öblében halmozódott fel, ahol kisebb óceáni és szárazföld kéregdarabok helyezkedtek el, a mai karibi tenger környékéhez hasonlóan. Ebben a környezetben az egyik mikrokontinenst, amely a Gondwanaból törött le, a perm időszak alatt jelentősen lepusztult és a triász elején tengerelöntés érte. A sekély tengerrel borított, forró, trópusi tengerben a lassan süllyedő kontinentális kéreggel az üledékfelhalmozódás lépést tudott tartani és néhol kis szigetek, míg megint máshol a Variszkuszi hegységrendszer roncsaiból sziklás tengerpartok alakultak ki (Germán-medence, Erdély, Veporidák környezete). A kavicsfogú álteknős a mai tengeri teknősökhöz hasonlóan feltételezhetően a sziklás szigetek és a lagúnák mögötti padok homokjában költött. Testalkatából következik, hogy a szárazföldön csak nagyon esetlenül tudott volna mozogni. A páncélzatán feltehetően moszatok, mohaállatok és hidraállatok kis közössége élhetett.

A Tethys és a kontinensek helyzete 230 millió éve, amikor a *Placochelys placodonta* élt. A korabeli Bakony őse az északi szélesség 10. foka körül, a Tethys nyugati öblében látható karéjszerű mikrokontinenshez tartozott.

Képek

Külső hivatkozások

- http://www.veszpremiszemle.hu/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=37&Itemid=72
- http://www.veszpremiszemle.hu/index.php?option=com_phocadownload&view=category&download=96:veszpremi-szemle-53&id=1:vszemle
- http://evosmaradvanya.hu/
- The cranial anatomy of Placochelys placodonta Jaekel, 1902, and a review of the Cyamodontoidea (Reptilia, Placodonta) (2001) (http://www.archive.org/details/cranialanatomyof45riep)
- PLACODONTS: THE BIZARRE ‘WALRUS-TURTLES’ OF THE TRIASSIC (http://www.oceansofkansas.com/placodnt.html)